ПРОЯВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО РИЗИКУ

О. А. Положій

Рішенням екологічних проблем на Землі і оптимізація в системі "суспільство – природне середовище", світовим суспільством признається як головна вимога "стійкого розвитку". Зрозуміло те, що любі форми та рівні організації людської діяльності пов'язані з проблемою "реакції" природного середовища на "обурення", неминучі зміни в кількісному і якісному балансах екосистем у процесі природокористування [1].

В результаті антропогенних впливів на природне середовище відбуваються негативні зміни і виникають екологічні небезпеки. Очевидно, що не може бути нульового ризику. Визначний ризик завжди існує. Встановлення його порогового значення для подій і наслідків різної природи – одна з найважливіших методологічних теорій. Як багатозначні екологічні небезпеки, спричиняючи екологічні ризики, так багатозначна і класифікація екологічних ризиків.

В залежності від реципієнту, сприяючого впливу, існує три групи екологічних ризиків:

1. ризик для здоров'я і життя суспільства;
2. ризик для природних ресурсів;
3. ризик для структурно - функційних характеристик ландшафтів.

Виходячи із сутності основної категорії ризик – можливість проявлення небажаних, небезпечних наслідків або явищ, екологічний ризик подається як допущення можливості небажаних прояв в екосистемі в процесі дій, спрямованих на досягнення господарсько – екологічного наслідку [2].

Оскільки така можливість існує, то повинна бути оцінена і сама категорія екологічного ризику – як загроза небезпеки умов життєдіяльності і як об'єктивна необхідність підтримки забезпечення життєдіяльності людини та суспільства. В цьому процесі треба підкреслити дві обставини: людина одночасно подає собою природну субстанцію; людина розвивалася в специфічному напрямку в рамках людського суспільства.

Сучасна наука дозволяє стверджувати о кількісному висловлюванні ризику як можливості появи небажаних подій і розмірів їх наслідків. Довгий період спостерігань, оцінки та аналізу вже існуючих аварій, катастроф, викликаних людською діяльністю і можуть мати екологічні, економічні і соціальні наслідки, дозволяють з деякою точністю оцінювати кількісні показники ризику. Оцінка можливих прояв екологічного ризику і класифікація, обумовлена рядом обставин і особливостей самого явища.

В якості критеріїв ризику виділяють: можливість негативної події, кількості людей, котрі можуть загинути в наслідку небезпечної події, економічний збиток от реалізації небезпеки і рівень шкідливого впливу, кількості загинувших являється гнучким від загальновстановлених оцінок і методик, збиток від реалізації небезпеки, який складається із витрат на

відновлення постраждалого об'єкту, рівень впливу на природне середовище залежить від базових нормативів (ПДК), встановлених на будь-якій території [3].

Минулий період людської діяльності, його взаємодія в системі "суспільство – природне середовище" являється помилковою уявою. Цей підхід сприяв формуванню такого типу "екологічної свідомості", при якому з'єднувалися знання і зв'язки людини з природою. На основі цього сформувалась екологічна свідомість. Така тенденція призупинила свідомість і пильність людини можливості небажаних наслідків при втручанні в природне середовище.

В цілому така тактика і стратегія природокористування привели до ситуації не тільки допущення можливості ризику (як об'єктивної реальності), але допущення ризику (суб'єктивних дій) [4].

Стали "практикою" і зони підвищення екологічного ризику – частини територій, для яких являється підвищений рівень забруднення навколишнього природного середовища, стійко підвищене антропогенне навантаження на природне середовище, загрози дефіциту місцевої води, зниження родючості ґрунтів, виснажування рослинності, зникнення видів тварин, зменшення рибних запасів, збільшений рівень захворюваності населення [5].

Проблеми, пов'язані зі зменшенням та запобіганням екологічного ризику потребують сьогодні нового екологічного мислення, спрямованого на поєднання екологічних, економічних інтересів з еколого допустимим навантаженням на елементи довкілля. Для визначення стану і тенденції розвитку еколого-техногенної безпеки на об'єктах підвищеної небезпеки та перспектив розвитку страхового ринку використовують системний підхід і метод порівняльного аналізу. Також існують методи найменших квадратів, методи моментів – для обґрунтування величини екологічного ризику.

Література

1. Яндыганов Я.Я., Буланычев А.Н., Севальнева Н.М., Чернощеков А.Л. Риски в сфере предпринимательской деятельности. Раздел 2 "Экологические риски, срциально-эколого-экономическая эффективность их снижения". Екатеринбург – 1999
2. Яндыганов Я.Я. Экономика природопользования. Учебник. – Екатеринбург Уральского государственного экономического университета, 1997.
3. Уинвер Л. Риск от аварий АЭС с легко водными реакторами // Безопасность ядерной энергетики. Пер. с англ. М.: Атомиздат, 1980.
4. Яндыганов Я.Я. Экологические воспроизводства – Екатеринбург: Уральский государственный экономический университет, 1998.
5. Хлобыстов Е.В. Использование эколого-экономического анализа безопасности промышленного производства для регламентации техногенных нагрузок на водные экосистемы // Вода и здоровье – Одесса, 1998.